

Addendum: Aanvullend ecologisch onderzoek *Sloop gebouw Recycling Tiel - Panovenweg 21*

december 2022
rapportnummer: 211484

Colofon

Titel:**Addendum:**

Aanvullend ecologisch onderzoek

Sloop gebouw Recycling Tiel Panovenweg 21 Tiel

In opdracht van:

Recycling Tiel B.V.

Panovenweg 21

Contactpersoon: [REDACTED]

Uitgevoerd door:

Ecochore Natuurtechniek

Ruiterweg 8

7152 DE EIBERGEN

T 0544-350297

M 06- [REDACTED]

E info@ecochore.nl

I www.ecochore.nl

Onderzoeksgroepen:

Vleermuizen, huismussen en steenuilen

Onderzoeksmethodiek:

Auditieve (batdetector Pettersson D240x, D500x, batlogger M en Anabat Walkabout), visuele inspectie, nachtkijker Pulsar.

Auteur:

[REDACTED]

Collegiale toetsing:

[REDACTED]

Datum:

december 2022

Status:

definitief

Foto voorzijde:

huismus, gewone dwergvleermuis, steenuil en projectcomplex

Correspondentie door Ecochore Natuurtechniek vindt uitsluitend plaats op digitale wijze of op FSC/PEFC gecertificeerd papier.

Ecochore Natuurtechniek is aangesloten bij Samenwerkingsverband Ecologie: www.ecochore.nl

INHOUD

1. AANLEIDING EN DOEL	1
2. INVENTARISATIEOPZET	2
2.1 ONDERZOEKSMETHODIEK	2
2.2 VOLLEDIGHEID INVENTARISATIE	4
2.3 GEPLANDE WERKZAAMHEDEN	5
3. ONDERZOEKSRESULTATEN	6
3.1 VLEERMUIZEN	6
3.1.1 VOORZOMERONDERZOEK - KRAAMPERIODE	6
3.1.2 NAZOMERONDERZOEK – BALTS-/PAARPERIODE	6
3.1.3 MASSAZWERM	7
3.2 HUISMUS	8
3.3 STEENUILEN	8
4. TOETSING SOORTENBESCHERMING–WET NATUURBESCHERMING	9
4.1 ALGEMEEN	9
4.2 INGREEP	9
4.3 EFFECTEN EN TOETSING WET NATUURBESCHERMING	10
4.3.1 VLEERMUIZEN	10
4.3.2 HUISMUS	11
4.3.3 STEENUILEN	11
5. CONCLUSIE	13
GERAADPLEEGDE BRONNEN	14
BIJLAGEN	15
BIJLAGE 1 - VERSPREIDINGSKAART VLEERMUIZEN	16
BIJLAGE 2 - VERSPREIDINGSKAART STEENUIL	17
BIJLAGE 3 - FOTO'S	18
BIJLAGE 4 - TOELICHTING WET NATUURBESCHERMING – SOORTENBESCHERMING	21

1. AANLEIDING EN DOEL

Op de locatie Panovenweg 21, is Recycling Tiel B.V. voornemens een circa 28 hectare groot terrein te ontwikkelen. Het plangebied betreft een grotendeels braakliggend gebied met enkele zanddepots en een bedrijfsgebouw. Grenzend aan de zuidzijde van het gebied ligt een circa 10 hectare groot terrein dat eveneens zal worden ontwikkeld.

Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen, die is opgenomen in de Wet Natuurbescherming, is in december 2020 een quickscan natuuronderzoek op de locatie uitgevoerd voor het in kaart brengen van mogelijke effecten op flora en fauna¹. Middels deze quickscan is een indruk verkregen van de mogelijke waarden van het gebied voor flora en fauna.

Op het noordelijke terrein staat een oude fabriekshal die gesloopt gaat worden. De sloop van dit gebouw kan worden aangemerkt als *Ruimtelijke Ingrepen* waardoor voor deze fabriekshal een afweging ten aanzien van beschermde soorten noodzakelijk is. Uit de onderzoeksgegevens bleek dat er met betrekking tot vleermuizen en vogels te weinig gedetailleerde gegevens voorhanden waren om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen welke gevolgen de geplande sloop zal hebben op betreffende soortgroepen.

Om de functie van het gebied voor deze soortgroepen in kaart te kunnen brengen, is nader onderzoek uitgevoerd in de periode april-december 2022. Hierbij zijn verspreid over deze periode verschillende inventarisaties uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de te inventariseren soorten.

Onderliggend rapport is opgesteld als addendum bij de opgestelde quickscanrapport. Voor algemene beschrijvingen en afwegingen van overige soortgroepen wordt naar de betreffende quickscanrapportage verwezen.

Tijdens het aanvullend ecologische onderzoek in 2022, is als doel gesteld de volgende vragen te kunnen beantwoorden:

- Welke (beschermde) soorten maken gebruik van de locatie;
- Welke functie heeft het gebied voor betreffende soorten;
- Wordt bij uitvoer van de ingreep de Wet Natuurbescherming overtreden.

Deze rapportage beschrijft de bevindingen van het aanvullend ecologisch onderzoek ten behoeve van de sloop van de fabriekshal.

¹ [REDACTED]. 2021. Quickscan natuuronderzoek terrein van Recycling Tiel aan de Panovenweg 21 in Tiel. Rapportnummer: 201321 Ecochore Natuurtechniek.

2. INVENTARISATIEOPZET

Tijdens verschillende bezoeken in 2022 is het plangebied geïnventariseerd op vleermuizen, huismussen en steenuilen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van de (mogelijk) aanwezige soorten (zie Tabel 1). Gezien de grootte van het plangebied en de onderzoeksinspanning, wordt verwacht dat er geen soorten en essentiële functies zijn gemist.

In onderstaande tabel zijn de specificaties van de onderzoeksmomenten weergegeven. Tijdens alle onderzoeksmomenten is gezocht naar aanwijzingen van aanwezigheid van de te onderzoeken beschermde soorten. In de tabel is in de laatste kolom weergegeven welke soortgroep als basis van de betreffende onderzoeksronde diende.

Bezoekdata	Starttijd	Weergesteldheid	Hoofdonderzoek
05-04-2022	ochtend	bewolking 8/8, droog, windkracht 1 Bft ZO, 14 °C	huismus
21-05-2022	ochtend	bewolking 6/8, droog, windkracht 2 Bft NO, 17 °C	huismus
01-06-2022	21:00	bewolking 4/8, droog, windkracht 1 Bft ZO, 14 °C	vleermuizen – kraam/zomer – steenuil
12-06-2022	03:15	bewolking 0/8, droog, windkracht 2 Bft NO, 12 °C	vleermuizen – kraam/zomer
23-06-2022	21.15	bewolking 0/8, droog, windkracht 1 Bft NO, 13 °C	vleermuizen – kraam/zomer – steenuil
25/26-08-2022	gehele nacht	bewolking 8/8, droog, windkracht 3 Bft NW, 19°C	vleermuizen – balts en massazwerm
11-09-2022	20:00-02:15	bewolking 4/8, droog, windkracht 1 Bft ZO, 14°C	vleermuizen – balts en massazwerm
23-12-2022	07:00	bewolking 7/8, droog, windkracht 2 Bft ZW, 8°C	steenuil

Tabel 1: Bezoekdata en weersgesteldheid.

Het veldwerk is uitgevoerd door: [REDACTED]

2.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Iedere dier- en plantengroep heeft een eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Hieronder wordt de onderzoeksmethode van de onderzochte groepen beschreven zoals uitgevoerd in het plangebied dat is weergegeven in figuur 1.

Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragsingsfunctie (type: Pettersson D240x, D500x, Batlogger M en Anabat Walkabout) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt. Door middel van de computerprogramma's Batsound, Batexplorer en Kaleidoscoop, is een nadere analyse uitgevoerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaanwezigheid en gebiedsgebruik. De

voorzomerbezoeken zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van eventuele kraam- en zomerverblijven. Hiervoor zijn zowel enkele avondbezoeken als een ochtend- en nachtbezoek uitgevoerd. De bezoeken zijn lopend en postend bij het complex uitgevoerd waarbij de avondbezoeken met 2 personen gelijktijdig zijn uitgevoerd.

Tijdens de nazomerronden lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en gericht onderzoek naar winterverblijven.

Het ochtendbezoek is uitgevoerd vanaf enkele uren voor zonsopkomst tot zonsopkomst. Binnen het plangebied is in augustus een gehele nacht gepost waardoor een extra avon-, nacht- en ochtendronde zijn uitgevoerd. Door dit extra nachtbezoek is een kwaliteitsimpuls gegeven aan het onderzoek.

De avondbezoeken in het voorjaar zijn gestart ruim voor zonsondergang tot enkele uren hierna.

De bezoeken in augustus en september zijn in de nachtelijke uren uitgevoerd waarbij het onderzoek vanaf zonsondergang is gestart en minimaal tot middernacht binnen het plangebied is gepost. De gebruikte methoden zijn gebaseerd op het vleermuisprotocol 2021 zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging.

Huismus en steenuil

Voor deze groepen is gericht onderzoek uitgevoerd naar vaste rust- en verblijfplaatsen. Voor vogels betreft het met name soorten van categorie 1-4 (zie bijlage 3) met in het bijzonder huismussen en steenuil.

Voor huismussen is gezocht naar territoriale mannetjes of nestindicerend gedrag zoals slepen met nestmateriaal, voervluchten of jonge vogels in directe relatie tot het gebouw. Voor deze soort zijn twee gerichte bezoeken gebracht aangevuld met gerichte onderzoeksmomenten voorafgaande, na afloop of gedurende de onderzoeken naar vleermuizen en steenuil.

Voor steenuil is speciaal onderzoek uitgevoerd middels visuele en auditieve inventarisaties waarbij gebruik is gemaakt van verrekijker en geluidsnabootsing.

In het onderzoek is beoordeeld of vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn en welke consequenties de werkzaamheden hebben op de feitelijke locaties en het duurzaam voortbestaan van de lokale populatie en individuen.

Voor de onderzochte vogelsoorten geldt een uitgebreide toetsing indien broedlocaties worden aangetast. Deze toetsing wordt gehanteerd bij aanvragen voor ontheffingen of omgevingsvergunningen. Door het uitgevoerde onderzoek kunnen de volgende vragen beantwoord worden.

Beoordelingskader:

- ☞ In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantingsplaats en rust- en/ of verblijfplaats aangetast door de voorgenomen activiteiten?
- ☞ Is er een wettelijk belang? Eén van de volgende belangen moet gelden:
 - bescherming van flora en fauna (b)
 - veiligheid van het luchtverkeer (c)
 - volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- ☞ Is er een andere bevredigende oplossing voor de volgende zaken:
 - de locatie
 - de inrichting op de locatie
 - de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.
- ☞ Komt de gunstige staat van instandhouding van de landelijke populatie niet in gevaar?

Deze onderzoeksvragen zijn opgesteld door het voormalige ministerie van EL&I en beschreven in de soortenstandaards van betreffende soorten. Sinds juli 2017 zijn de soortenstandaard

vervangen door kennisdocumenten per diersoort. In deze soortenstandaards/kennisdocumenten is eveneens de onderzoeksinspanning geformuleerd om gefundeerde uitspraken te kunnen doen omtrent aan- of afwezigheid en functionaliteit van het gebied voor betreffende soorten. Het uitgevoerde onderzoek is op deze soortenstandaards, in combinatie met de broedvogelmonitoringshandleiding van SOVON, gebaseerd.

Deze kennisdocumenten zijn vrij via internet verkrijgbaar via <https://www.bij12.nl/>.

Figuur 1: Ligging van het plangebied: links de ligging binnen de regio en rechts de ligging in de directe omgeving (binnen groene lijnen ligt de ligging van de omgeving van het plangebied en binnen de rode lijnen het globale onderzoeksgebied). Bron luchtfoto's: Google Earth

2.2 VOLLEDIGHEID INVENTARISATIE

Het onderzoek is volgens de genoemde protocollen uitgevoerd. Een inventarisatie blijft echter uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet zijn waargenomen, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet Natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (Zorgplicht, zie kader bijlage 2) van de Wet Natuurbescherming. Wat betreft het (voor)onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Wel moet hierbij worden opgemerkt dat de houdbaarheid van verspreidingsgegevens aan een maximale periode zijn gebonden. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten, of het juist ontbreken hiervan, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd, zoals de meeste gegevens in het quickscanrapport. Voor strikt/Europees beschermde soorten als vleermuizen en vogels geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet drastisch verandert waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Deze afweging dient door een ter zake kundig ecooloog of het bevoegd gezag te worden beoordeeld.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in mei-september 2022. Het onderzoek is conform het vleermuisprotocol 2021 uitgevoerd. Gedurende de meeste onderzoeksmomenten is eveneens een

stationaire batlogger M gebruikt om de trefkans op vleermuizen te vergroten en de aanwezigheid op specifieke plekken meer gefundeerd te kunnen beschrijven.

Door het uitvoeren van verschillende avond-, nacht- en ochtendbezoeken, aangevuld met het gebruik van een batlogger M naast de standaard batdetectors om zo een maximale trefkans te verkrijgen kan, gezien de onderzoeksinspanning en de verkregen verspreidingsgegevens, worden gesteld dat er een volledig beeld is gekregen van de functies van het gebied voor alle soorten vleermuizen.

2.3 GEPLANDE WERKZAAMHEDEN

Aan de Panovenweg 21 te Tiel staat een oude fabriekshal. Deze fabriekshal zal worden gesloopt om ruimte te creëren voor de realisatie van een nieuwe invulling van het terrein.

De werkzaamheden kunnen worden aangemerkt als *Ruimtelijke Ingrepen*. Op deze definitie is de afweging in het kader van de Wet Natuurbescherming (hoofdstuk 4) gebaseerd.

3. ONDERZOEKSRESULTATEN

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het onderzoek weergegeven. De verspreidingskaart van de aangetroffen soorten en gebiedsfuncties is opgenomen in bijlage 1. In het volgende hoofdstuk (4) worden de wettelijke consequenties en aanbevelingen beschreven.

3.1 VLEERMUIZEN

Door de ecochore² is de omgeving van het plangebied geschikt leefgebied voor verschillende soorten vleermuizen. Door de sloop van een fors gebouw was het onderzoek met name gericht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten.

Tijdens het onderzoek zijn 3 vleermuissoorten aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

3.1.1 Voorzomeronderzoek - kraamperiode

Rondom en binnen de planlocatie zijn tijdens alle onderzoeksmomenten gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Met name aan de oostzijde van het gebouw, aan de zijde van het Amsterdam-Rijnkanaal, zijn veel foeragerende dieren aangetroffen. Verdeeld over de onderzoeksmomenten zullen er naar schatting enkele tientallen individuen aanwezig zijn of langs het dijklichaam passeren. Er is geen exacte telling uitgevoerd waardoor, door mogelijke dubbeltellingen, geen exact aantal te geven is.

Tijdens de bezoeken zijn in de fabriekshal geen uitvliegende of zwermende en inkruipende gewone dwergvleermuis vastgesteld. Kraam- en zomerverblijven kunnen daardoor in het gebouw worden uitgesloten.

Aan het gebouw hangen diverse gevelkasten voor vleermuizen. Dit betreffen zowel kleine zomerverblijfkasten als enkele kraamkasten. Tijdens alle bezoeken zijn ook deze kasten gecontroleerd op gebruik. In geen van de kasten zijn vleermuizen vastgesteld. Enkele kleine kasten zijn door dicht spinrag geheel ongeschikt geworden.

Tijdens het onderzoek op 23 juni om 23:24 uur is aan de zijde van het kanaal een enkele opname gemaakt van een ruige dwergvleermuis. Het dier was slechts korte tijd aanwezig en had geen binding met het plangebied. Hierdoor kan een zomer- of kraamverblijf in het gebouw worden uitgesloten.

Overige vleermuissoorten zijn tijdens het voorzomeronderzoek niet aangetroffen waardoor zomer- en kraamverblijven van vleermuizen kunnen worden uitgesloten.

3.1.2 NAZOMERONDERZOEK – BALTS-/PAARPERIODE

Tijdens het najaarsonderzoek zijn enkele mannetjes van gewone dwergvleermuis baltsend aangetroffen. Doordat gewone dwergvleermuizen baltsvluchten uitvoeren en daardoor in een vrij ruim gebied kunnen worden aangetroffen, is het exact bepalen van de paarlocatie van gewone dwergvleermuizen in het veld in veel gevallen niet mogelijk. Hierom is met behulp van

² Een ecochore is een ruimtelijk begrensde ecologische eenheid, gekenmerkt door een inwendige heterogeniteit in een halfnatuurlijk of cultuurlandschap. Een ecochore bestaat uit een verzameling ecotopen; bijvoorbeeld de verschillende aan elkaar grenzende ecotopen op en rond een erf of binnen een specifiek landschapstype. Samen vormen deze ecotopen een gevarieerd landschap.

nachtcamera's de baltsvlucht zo goed mogelijk in kaart gebracht. Hierbij is met name gelet op gedrag dat de locatie van een paarverblijf kon bevestigen zoals vluchten dicht langs geschikte gevels, aantikkende en lokkende mannetjes en inkruipende of stationaire dieren. Aan de hand van deze waarnemingen is de locatie van de paarverblijven zo goed mogelijk ingeschat.

In totaal zijn 2 baltsende mannetjes gewone dwergvleermuis nabij het complex waargenomen. Ondanks het territoriale gedrag zijn de dieren gelijktijdig intensief baltsend bij het gebouw vastgesteld.

Zowel aan de oost- als westzijde van het gebouw is een klein deel van het gebouw opgetrokken uit gemetselde stenen. Beide mannetjes waren zeer intensief baltsend aanwezig langs de oost- dan wel westzijde van het gebouw. De baltsvluchten waren veel bij de hogere uit damwandprofielplaten opgetrokken delen. Deze delen zullen vermoedelijk fungeren als resonantieobject waardoor de sociale roepjes en groter bereik hebben.

Door het volgen van de baltsvluchten van beide mannetjes, is vastgesteld dat de feitelijke paarlocaties redelijkerwijs bij de aan beide zijden gemetselde delen gezocht moeten worden. Hier werden de mannetjes enkele malen aantikkend waargenomen en aan de westzijde eveneens eenmaal met een volgend en niet baltsende gewone dwergvleermuis, waardoor redelijkerwijs kan worden aangenomen dat dit een vrouwtje was - zie figuur 3. Gezien de ecologie van de soort zullen de paarlocaties vermoedelijk achter de daktrim of andere onvolkomenheid in de muur moet worden gezocht. Ook kunnen de verblijven dieper in de spouw aanwezig zijn. Dit is vanaf de buitenzijde niet vast te stellen.

Tijdens de avondtellingen van 25 augustus en 22 september zijn wederom enkele ruige dwergvleermuizen overvliegend waargenomen. De dieren waren met name aanwezige nabij het kanaal waarbij regelmatig sociale geluiden zijn gehoord. Duidelijk baltsgedrag is echter niet vastgesteld. Ook zijn geen stationaire dieren in het gebouw waargenomen waardoor een paarverblijf in het gebouw niet aanwezig is.

Op de avonden van 25 augustus en 22 september zijn verschillende rosse vleermuizen overvliegend waargenomen. Deze boombewonende soort had geen binding met het plangebied. Er is dan ook geen foerageergedrag of andere activiteit vastgesteld binnen het plangebied. Verblijfplaatsen van deze voornamelijk boombewonende soort zijn niet in het plangebied of in de directe omgeving aanwezig.

Van de overige soorten is geen baltsgedrag vastgesteld.

3.1.3 MASSAZWERM

Tijdens enkele gerichte onderzoeksmomenten is gezocht naar indicaties van middernachtzwermactiviteit. Dit specifiek sociale gedrag in de periode na de kraamtijd en voor de winterslaap, duidt op de aanwezigheid van een massawinterverblijf.

Tijdens het nachtbezoek van 25-26 augustus is een vrij groot aantal gewone dwergvleermuizen zwermend vastgesteld bij het gemetselde deel van het gebouw aan de oostzijde. Het totale aantal individuen is geschat op ten minste 30 exemplaren - zie figuur 2. Tijdens een extra vervolfbezoek begin september, werd wederom een vrij groot aantal dieren zwermend waargenomen. De dieren waren intensief zwermend en met grote regelmaat aantikkend aan de muren aanwezig. Dit aantikken gebeurde grotendeels langs de gehele bovenrand en enkele malen zelfs tot circa 1 meter boven maaiveld.

De invliegopeningen liggen vermoedelijk voornamelijk aan de bovenzijde van de muur nabij de daktrim en enkele andere openingen die toegang bieden tot de spouw. Gezien de ecologie van de

soort zal vermoedelijk de gehele spouwmuur worden gebruikt waarbij de dieren tot in vorstvrije delen, tot mogelijk onder maaiveld, kunnen komen om te overwinteren.

3.2 HUISMUS

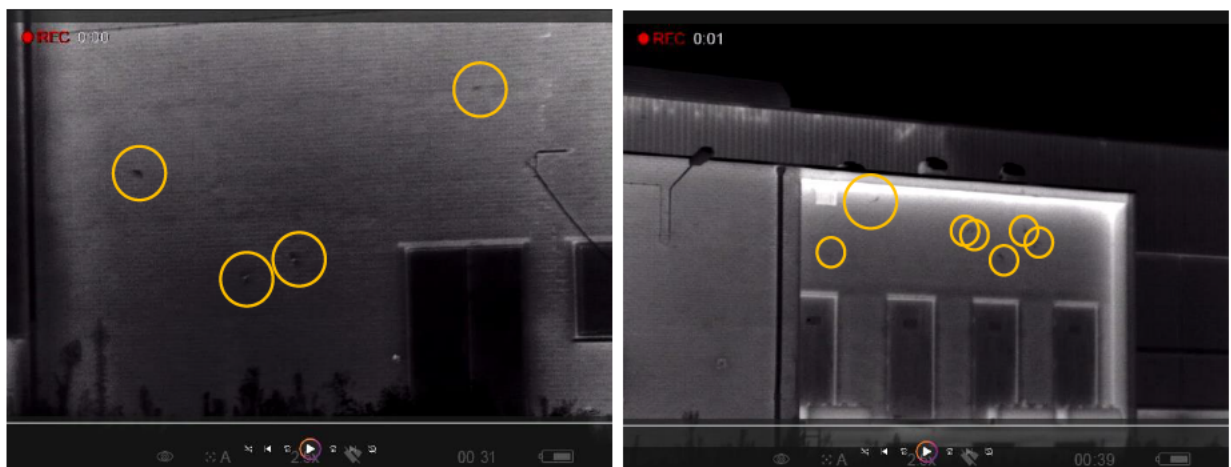
Tijdens de veldbezoeken zijn er geen territoriale huismussen op het terrein en in relatie tot het gebouw aangetroffen. Nestlocaties kunnen daardoor in het gebouw worden uitgesloten.

3.3 STEENUILEN

Tijdens verschillende veldbezoeken zijn sporen aangetroffen van steenuilen. Zo zijn er poepsporen aangetroffen in een nis van het gebouw aan de oostzijde. Onder deze rustplek zijn meermalen verse braakballen van steenuil aangetroffen - zie bijlage 1.

Op het dak zijn 2 langwerpige buisvormige schachten aanwezig waar eveneens diverse sporen van steenuil zijn gevonden. Daarnaast zijn 2 individuen regelmatig roepend aangetroffen op het gebouw en in de directe omgeving.

Steenuilen verblijven jaarrond binnen het territorium. De territoria zijn vrij klein en kunnen in zeer geschikt leefgebied slechts enkele hectaren groot zijn. In minder geschikte gebieden kunnen de territoria tot enkele 10-tallen hectaren groot zijn. Aan de hand van de waarnemingen en de verschillende sporen, kan worden gesteld dat het gebouw een broedlocatie vormt met verschillende vaste rustplekken voor steenuil. Het gehele omringde terrein zal hierbij als foerageergebied moeten worden gerekend.

Figuur 2: 2 stills uit opnamen gemaakt om 00:31 en 00:39 tijdens middernachtzwermen bij het gemetselde gebouwdeel aan de oostzijde. De cirkels geven de zichtbare, zwermende en aantikkende gewone dwergvleermuizen in 1 beeld weer.

Figuur 3: still uit opname van een baltsende en een op dat moment volgend vrouwtje gewone dwergvleermuis nabij de paarlocatie aan de westzijde van het gebouw. De oranje cirkels geven de beide vleermuizen weer. De pijl geeft de vermoedelijke locatie van het paarverblijf bij de daktrim weer.

4. TOETSING SOORTENBESCHERMING–WET NATUURBESCHERMING

4.1 ALGEMEEN

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. De soortenbescherming zoals in deze wetgeving is opgenomen, is de opvolger van de Flora- en faunawet uit 2002. In deze wetgeving is de bescherming van soorten opgenomen in drie artikelen:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5
- Artikel 3.10

Artikel 3.1 beschrijft de vogelsoorten zoals opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn. Deze lijst omvat alle inheemse vogelsoorten. Verstoring of opzettelijke verontrusting van broedende vogels is niet toegestaan. Daarnaast zijn er enkele soorten die jaarrond gebruik maken van dezelfde broedlocaties of die afhankelijk zijn van specifieke locaties; deze locaties zijn jaarrond beschermd. Voor vogels is slechts ontheffing mogelijk voor belangen die betrekking hebben op bescherming van flora en fauna, veiligheid voor het vliegverkeer of volksgezondheid.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.5 betreffen soorten die zijn opgenomen in bijlage VI van de Europese Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I en het Verdrag van Bonn. Afhankelijk van de ingreep en het effect op beschermde soorten, kunnen nadere onderzoeken met toetsing aan de wetgeving noodzakelijk zijn. Bij eventuele negatieve effecten kan een ontheffing noodzakelijk zijn. De mogelijkheid voor ontheffing wordt getoetst aan de belangen zoals opgenomen in de Europese richtlijnen. Onder dit Artikel vallen bijvoorbeeld alle soorten vleermuizen die door de vermelding op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, Europese bescherming genieten. Soorten als bedoeld onder dit artikel worden in deze rapportage aangeduid als strikt beschermde soorten.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.10 zijn soorten van nationaal belang. Voor deze soorten geldt een iets milder beschermingsregime. Daarnaast zijn per provincie enkele soorten op de vrijstellingslijst geplaatst voor belangen als ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden of doelstelling, kunnen soorten binnen dit artikel zijn vrijgesteld van ontheffing of is nader onderzoek en ontheffing noodzakelijk.

Zie voor een uitgebreidere toelichting bijlage 2.

4.2 INGREEP

In het projectgebied is het voornemen de oude fabriekshal te slopen waardoor nieuwbouw en herinrichting van het terrein mogelijk is.

4.3 EFFECTEN EN TOETSING WET NATUURBESCHERMING

In het kader van de Wet Natuurbescherming is getoetst aan verschillende artikelen. Met name de onderstaande artikelen zijn hierbij van toepassing.

- ☞ Artikel 3.1 lid 2 van de Wet Natuurbescherming, verbiedt onder andere het vernietigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels zoals opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn.
- ☞ Artikel 3.5 lid 4 van de Wet Natuurbescherming, verbiedt onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van soorten van de Europese Habitatrichtlijn. Lid 2 van dit artikel verbiedt het opzettelijk verstoren van soorten van de Europese Habitatrichtlijn.
- ☞ Artikel 3.10 lid 1b van de Wet Natuurbescherming, verbiedt onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van nationaal beschermde soorten.

Gezien de bovenstaande gebodsbepalingen, de voorgenomen werkzaamheden en de middels het quickscan natuuronderzoek ingeschatte mogelijkheden voor beschermde soorten, was het uitgevoerde onderzoek vooral gericht op het in kaart brengen van mogelijk aanwezige vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels.

4.3.1 VLEERMUIZEN

In het te slopen gebouw zijn de volgende verblijfplaatsen aangetroffen:

☞ 2 paarverblijven	- gewone dwergvleermuis
☞ 1 massawinterverblijfplaats	- gewone dwergvleermuis

Eén paarverblijf en het massawinterverblijf zijn aanwezig in het gemetselde deel van het gebouw in de oostgevel. Eén paarverblijf is aanwezig in een gemetseld deel in de westgevel.

De drie verblijfplaatsen zijn vermoedelijk toegankelijk bij de daktrim van de gemetselde delen en enkele onvolkomenheden in de buitenmuren (winterzwermlocatie).

De paarlocaties bevinden zich vermoedelijk net achter de openingen tot begin van de spouwmuur. Voor het grote winterverblijf dient de gehele spouwmuur van de gemetselde muur te worden aangemerkt als verblijfplaats tot vermoedelijk onder het maaiveld.

De voorgenomen sloop van het gebouw zal resulteren in het verwijderen van de verblijfplaatsen en mogelijke schade aan individuen en de populatie. Hierdoor is een ontheffing en het treffen van mitigerende maatregelen noodzakelijk. Voor het aanvragen van een ontheffing dient eveneens een projectplan/ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. Hierin worden de compenserende en mitigerende maatregelen beschreven.

Compenserende en mitigerende maatregelen

Paarverblijven

Doordat het aantal verblijfplaatsen tijdens en na de ingreep niet mag afnemen, is het noodzakelijk om vooraf te zoeken naar mogelijkheden voor alternatieve verblijfplaatsen. Hierbij kan gedacht worden aan tijdelijke vleermuiskasten in de directe omgeving. In verband met gewinning dienen deze tijdelijke verblijfplaatsen circa 6 maanden in het actieve seizoen (april-oktober) aanwezig te zijn, vóórdat de bestaande verblijfplaatsen kunnen worden verwijderd.

Naderhand zullen voor de paarverblijven nieuwe, permanente verblijfplaatsen moeten worden gecreëerd in de omgeving of bij nieuwbouw. Voor deze vervangende verblijfplaatsen dient een factor 4 te worden gehanteerd.

Winterverblijf

Tijdelijke vervanging van winterverblijfplaatsen is niet mogelijk waardoor op voorhand een compenserend winterverblijf dient te worden gerealiseerd. De vervanging van winterverblijfplaatsen betreft maatwerk waarvoor geen voorgeschreven standaardoplossingen beschikbaar zijn. Vervangende winterverblijfplaatsen moeten altijd onder begeleiding van een gewone dwergvleermuisdeskundige worden gerealiseerd.

Aanwezige kraam- en zomerverblijfkasten

Voor de ontheffing van de voormalige glasfabriek, elders op het terrein, zijn kraamkasten en keien zomerverblijfkasten opgehangen. Om aan de ontheffingsvoorwaarden te voldoen dienen deze kasten voor aanvang van de sloop elders te worden gehangen. Doordat de kasten niet in gebruik zijn kan dit zonder ontheffing. Wel dient de provincie als bevoegd gezag hiervan op de hoogte te worden gebracht.

Sloop

Voorafgaande aan de daadwerkelijke sloop dienen werende maatregelen getroffen te worden om eventueel aanwezige vleermuizen passief te verjagen. Deze maatregelen zijn afhankelijk van de exacte methode van uitvoering en mogelijkheden bij het complex.

Alle maatregelen dienen vooraf in een ecologisch werkprotocol te worden uitgevoerd. Dit protocol kan als projectplan worden gebruikt bij de aan te vragen ontheffing.

4.3.2 HUISMUS

In het te slopen gebouw zijn geen waarnemingen gedaan van huismussen. Vaste verblijfplaatsen van huismussen zijn daarmee uitgesloten in het projectgebouw. Ten aanzien van huismussen zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

4.3.3 STEENUILEN

Voor steenuil geldt dat de verblijfplaats in het gebouw door de ingreep zal verdwijnen. Hierdoor is een ontheffing met compenserende maatregelen noodzakelijk.

Door de sloop van het gebouw en herinrichting van het gebied gaat de functionaliteit van het gebied verloren. Hierom is het noodzakelijk te zoeken naar vervangende verblijfplaatsmogelijkheden. Een vervangende verblijfplaats heeft nooit dezelfde eigenschappen als de oorspronkelijke verblijfplaats. Hierdoor kan een vervangende verblijfplaats zowel wat betreft de eigenschappen als de locatie, minder geschikt blijken dan verwacht. Dit kan worden ondervangen door een overmaat aan verblijfplaatsen aan te bieden. Hoe meer alternatieve verblijfplaatsen

aanwezig zijn hoe groter de kans is dat minimaal een van deze geschikt gevonden wordt. De alternatieve verblijfplaatsen moeten voor het steenuilenpaar dezelfde functie kunnen vervullen als de oorspronkelijke plaats die verdwijnt. Hierdoor is versterking van het leefgebied eveneens noodzakelijk.

Steenuilen hebben de tijd nodig om aan nieuwe verblijfplaatsen te wennen. Gedurende deze gewenningsperiode is het van belang dat zowel de oorspronkelijke situatie als de nieuw aangebrachte vervangende voorzieningen, beide aanwezig zijn. Hierdoor kunnen de steenuilen de voorzieningen ontdekken en verkennen voordat de ingreep wordt uitgevoerd. Een voldoende lange gewenningsperiode is nodig om een minimaal succes van de maatregelen te waarborgen. Hoe dichter de vervangende verblijfplaats bij de oorspronkelijke verblijfplaats wordt gerealiseerd, hoe groter de kans is op succes. In de laatste maand van de gewenningsperiode kan al aangevangen worden met het langzamerhand ongeschikt maken van de oorspronkelijke verblijfplaats.

Bovenstaande geldt voor compensatie binnen het huidige territorium van de waargenomen steenuilen. Wanneer compensatie binnen het bestaande territorium niet mogelijk is, moeten vervangende verblijfplaatsen buiten het bestaande territorium in een gebied worden aangebracht waar nu geen steenuilen een territorium hebben en ook op een locatie liggen die door steenuilen vanuit bewoonde territoria te bereiken is. Indien compensatie buiten het huidige territorium noodzakelijk is, dienen minimaal drie vervangende verblijfplaatsen waar succesvol gebroed kan worden te worden gerealiseerd. Deze nestlocaties dienen op een geschikte wijze en plek te worden aangebracht en voldoende veiligheid bieden tegen predatie en op de lange termijn duurzaam behouden kunnen blijven.

In de omgeving van de nieuwe nestplaats is het van belang dat er voldoende dekking en voldoende voedsel is. Minimaal drie maanden voor de start van de werkzaamheden, en bij voorkeur al in de periode september tot december, dienen deze nieuwe territoria aanwezig te zijn, om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen. Daarnaast dient het beheer van deze nieuwe voorzieningen duurzaam geregeld te zijn, bijvoorbeeld door aansluiting te zoeken bij de lokale steenuilenwerkgroep.

Bovenstaande maatregelen dienen vooraf in een ecologisch werkprotocol te worden uitgewerkt. Dit werkprotocol kan eveneens als projectplan dienen bij de onderbouwing van de noodzakelijk aan te vragen ontheffing.

Concreet houdt dit in dat de broedlocatie van de steenuil voorafgaande aan de sloop gecompenseerd moet worden. Omdat het hier 1 paartje betreft moeten minimaal 2 nieuwe locaties worden gerealiseerd. Deze alternatieve verblijfplaatsen moeten vooraf gecompenseerd worden, en van voldoende gewenningstijd worden voorzien. Wanneer compensatie binnen het bestaande territorium niet mogelijk is moeten elders, binnen het bereik van de steenuil 3 andere territoria worden ontwikkeld. In alle gevallen dient ook habitatcompensatie te worden toegepast. Voor het aanvragen van een ontheffing dient eveneens een projectplan/ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. Hierin worden de compenserende en mitigerende maatregelen beschreven.

Sloop

Zoals aangegeven zullen de verblijfplaatsen door de werkzaamheden worden aangetast. Hierdoor is het noodzakelijk dat vóór aanvang van het broedseizoen alle mogelijke broedlocaties ongeschikt worden gemaakt. Dit moet voor de start van de werkzaamheden en na het tijdig realiseren van vervangende nest- en rustgelegenheid onder begeleiding van een steenuildeskundige worden uitgevoerd.

5. CONCLUSIE

Dit addendum is geschreven als aanvulling op een quickscanonderzoek zoals in de inleiding is aangegeven. Het voornemen is een aanwezige fabriekshal op het terrein te slopen. Doordat het gebouw mogelijk gebruikt wordt door beschermde soorten is nader onderzoek uitgevoerd naar verblijfplaatsen van vleermuizen en vogels in het gebouw.

Vleermuizen

In te slopen gebouw zijn 2 paarverblijven en een massawinterverblijf van gewone dwergvleermuis vastgesteld. Door de geplande werkzaamheden is sprake van het verwijderen van deze verblijfplaatsen en is zonder gerichte maatregelen mogelijk sprake van schade aan individuen en de populatie.

Voor het slopen van het gebouw is daardoor een ontheffing en het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen noodzakelijk vóórdat de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd. De te treffen mitigerende maatregelen dienen in de ecologisch werkprotocol te worden uitgewerkt.

De huidige vleermuiskasten aan het gebouw, die onderdeel zijn van een eerder verleende ontheffing, dienen te worden verplaatst naar geschikte locaties in de directe omgeving.

Huismussen

In het projectgebouw zijn geen vaste verblijfplaatsen aangetroffen van huismussen. Voor de werkzaamheden zijn ten aanzien van huismussen geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Steenuilen

In het projectgebouw is een vaste verblijfplaats van een paartje steenuilen aangetroffen. Door de geplande werkzaamheden zal deze verblijfplaats verdwijnen. Hierdoor is het aanvragen van een ontheffing en het treffen van compenseren maatregelen noodzakelijk vóórdat de sloopwerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

Volledigheid onderzoek

Op de planlocatie zijn enkele natuuronderzoeken uitgevoerd. Samen geven deze onderzoeken een goed en volledig beeld van de aanwezigheid van (strikt) beschermde soorten. Aan de hand van de bevindingen van de onderzoeken, de samenstelling van de aangetroffen soorten en de onderzoeksinspanningen, kan worden gesteld dat er geen beschermde soorten met een essentiële binding met de planlocatie zijn gemist. Hierdoor kan het natuuronderzoek ten aanzien van vleermuizen, huismussen en steenuilen als volledig worden beschouwd.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Literatuur

Bekker J.P, P. Twisk & A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. KNNV-uitgeverij.

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

E.J. Weeda et al. (2003). Nederlandse Ecologische Flora – Wilde planten en hun relaties. KNNV-uitgeverij.

H. Limpens et al. (1997). Atlas van de Nederlandse Vleermuizen – Onderzoek naar verspreiding en ecologie; KNNV-uitgeverij.

Sparrius, L.B., Odé, B. & Beringen, R. (2013) Basisrapport voor de Rode Lijst Vaatplanten 2012. FLORON-rapport 57. FLORON, Nijmegen.

Internetbronnen

NDFF, nationale databank flora en fauna (www.ndff.nl)

Ministerie van EZ (<http://mineleni.nederlandsesoorten.nl>)

Ravon, website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen (www.ravon.nl)

Waarneming.nl, website met soortenwaarnemingen in Nederland (www.waarneming.nl)

Ministerie van EZ (2014). Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus Pipistrellus. Geraadpleegd van [Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis \(rvo.nl\)](http://Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis (rvo.nl))

Ministerie van EZ (2017). Kennisdocument Steenuil – Athene noctua. Geraadpleegd van kennisdocument steenuil (BIJ12.nl)

Ministerie EZ - Regeling - Wet natuurbescherming - BWBR0037552. (2021, 1 juli). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2020-01-01#Hoofdstuk1>

BIJLAGEN

Bijlage 1: Verspreidingskaart vleermuizen

Bijlage 2: Verspreidingskaart steenuil

Bijlage 3: Foto's

Bijlage 4: Toelichting Wet Natuurbescherming - soortenbescherming

BIJLAGE 1 - VERSPREIDINGSKAART VLEERMUIZEN

Verspreidingskaart waargenomen vleermuizen. Het rode kader betreft het onderzochte gebouw.

Legenda:

- - gewone dwergvleermuis
- - ruige dwergvleermuis
- - rosse vleermuis

Stippen	- losse waarnemingen (indicatief: de stippen geven een indruk van de dichtheid en verspreiding (samenvatting van alle bezoeken)
Bliksemschicht	- werfroepend mannetje (balts) – paarverblijf
Ster	- massawinterverblijf
Stippellijn	- baltsvlucht

BIJLAGE 2 - VERSPREIDINGSKAART STEENUIL

Verspreidingskaart steenuil. Het rode kader betreft het onderzochte gebouw.

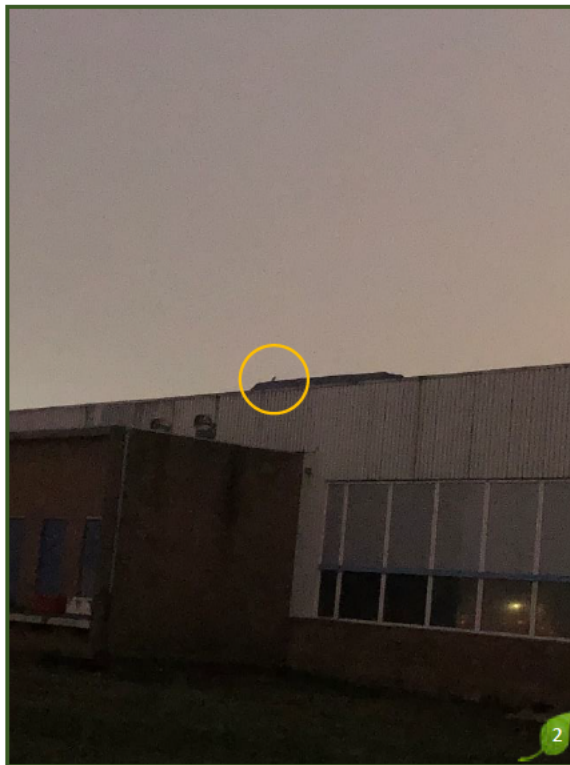
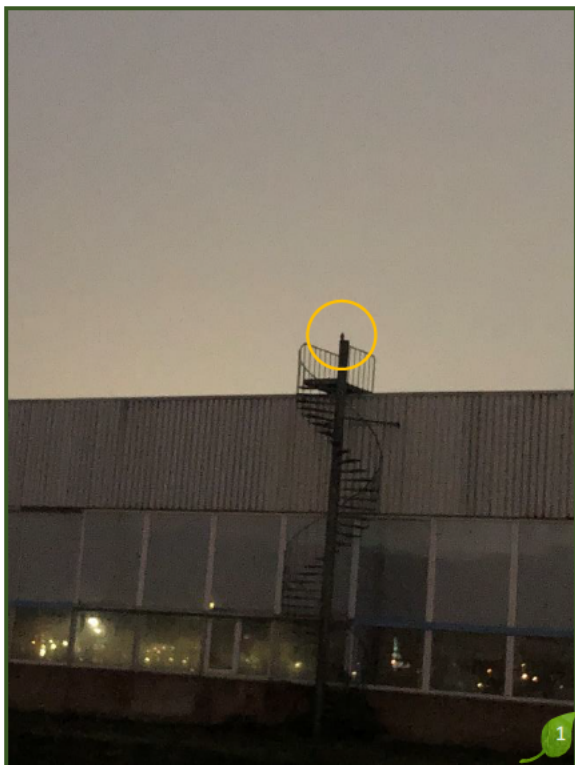
Legenda:

- Frequente waarnemingslocaties steenuil
- Roestplekken met braakballen en poepsporen

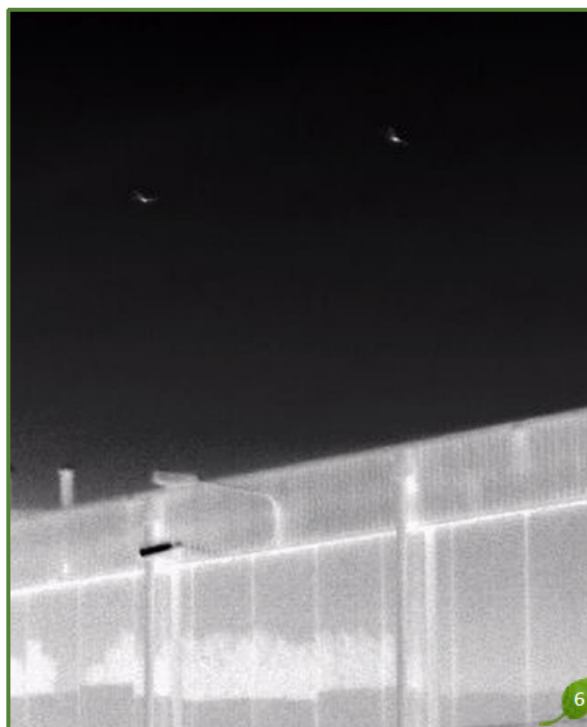

BIJLAGE 3 - FOTO'S

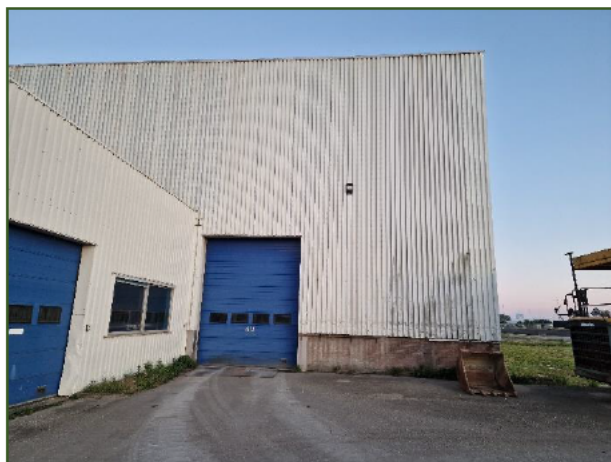
Toelichting foto's

- 1 - steenuil boven op de trap
- 2 - steenuil boven op de buisvormige ventilatieschacht
- 3 - braakbal van steenuil
- 4 - verse steenuilpoep op de trap.

Toelichting foto's

- 5 - verschillende zwermende individuen gewone dwergvleermuis
- 6 - idem
- 7 - massazwerm boven het projectgebouw

Toelichting foto's

- 8 - oostzijde van het gebouw met zicht op de locatie van het winterverblijf (oranje cirkel)
- 9 - een van de kleine vleermuiskasten aan het gebouw
- 10 - een van kraamkasten aan het gebouw
- 11 - zicht op de gemetselde uitbouw aan de oostzijde vanaf het dak.

BIJLAGE 4 - TOELICHTING WET NATUURBESCHERMING – SOORTENBESCHERMING

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. Deze wet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

Hoofdstuk 3 van de Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van flora en fauna op soortniveau. Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn in principe verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de *intrinsieke waarde* van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen waarin van iedereen wordt geacht voldoende zorg¹ in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is vastgelegd in *Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming*.

Naast de aandacht voor beschermde soorten geldt voor alle in het wild levende dieren en planten een zorgplicht. Deze is vastgelegd in Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming:

Artikel 1.11

1. Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de in deze rapportage gemaakte toetsing zijn met name de onderstaande artikelen met verbodsbepalingen van toepassing:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5 en 3.8 lid 5
- Artikel 3.10

§ 3.1 - Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8 – lid 5

Lid 5: Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig:
 - i. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ii. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - iii. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - iv. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - v. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
- c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten – nationaal

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

- c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8 (ontheffingen voor soorten genoemd in Artikelen 3.5 *Red.*), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - i. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - ii. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - iii. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - iv. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - v. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - vi. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - vii. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied,
 - viii. in het algemeen belang, of
 - ix. bestendig gebruik
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Ontheffing en Vrijstellingsregeling

Wanneer beschermde soorten, zoals bedoeld onder Artikel 3.1, 3.5 en 3.10, voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door het bevoegd gezag. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de bepalingen in de Wet Natuurbescherming. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Wet Natuurbescherming.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet voldoende kan worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden uitgevoerd én dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. In de meeste gevallen zal dit de betreffende provincie zijn. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de betreffende Artikelen.

Elke provincie heeft een soortenlijst gepubliceerd waarin soorten, zoals bedoeld in Artikel 3.10, in die betreffende provincie zijn vrijgesteld voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en bestendig beheer en onderhoud.

Vogels

Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Wet Natuurbescherming beschermd. Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Wet Natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 3.1. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze groep is opgedeeld in enkele categorieën waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 lid 2 jaarrond van kracht zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Het betreft de vogelsoorten:

 Boomvalk	(<i>Falco subbuteo</i>)
 Buizerd	(<i>Buteo buteo</i>)
 Gierzwaluw	(<i>Apus apus</i>)
 Grote gele kwikstaart	(<i>Motacilla cinerea</i>)
 Havik	(<i>Accipiter gentilis</i>)
 Huismus	(<i>Passer domesticus</i>)
 Kerkuil	(<i>Tyto alba</i>)
 Oehoe	(<i>Bubo bubo</i>)
 Ooievaar	(<i>Ciconia ciconia</i>)
 Ransuil	(<i>Asio otus</i>)
 Roek	(<i>Corvus frugilegus</i>)
 Slechtvalk	(<i>Falco peregrinus</i>)
 Sperwer	(<i>Accipiter nisus</i>)
 Steenuil	(<i>Athene noctua</i>)
 Wespindief	(<i>Pernis apivorus</i>)
 Zwarte wouw	(<i>Milvus migrans</i>).

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet strikt beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen, dan dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscodes

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet Natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere dier- en plantensoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang. In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt. Voorwaarde is wel dat gewerkt dient te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Hierbij is het van belang dat de gedragscode op de juiste wijze is geïmplementeerd in de organisatie of in het totaalplan van de werkzaamheden.

Voor meer informatie over de toepassing van de Wet Natuurbescherming: zie de brochure van het ministerie van Economische Zaken: "Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen" – 3 december 2016.